

Undervisningsministeren (Helweg Petersen): Jeg tillader mig herved for det høje ting at fremsætte forslag til lov om folkeskolen på Færøerne.

Den gældende færøske skoleordning blev indført ved en lov af 1. marts 1854, og enkelte af bestemmelserne i denne lov gælder endnu. For Thorshavns kommuneskoles vedkommende blev der i 1896 gennemført betydelige ændringer, for Færøernes mellem- og realskole blev der i 1910 fastsat nærmere bestemmelser i en bekendtgørelse, og for bygdeskolernes vedkommende er den gældende ordning fastsat i bygdeskoleanordningen af 16. januar 1912 med ændringer fra 1920, 1931 og 1938. Med hensyn til folkeskolens styrelse gælder bestemmelser i lov af 28. februar 1872 om de færøske landkommuners styrelse, i lov af 20. maj 1933 om skolekommissioner i landkommunerne på Færøerne og for byen Thorshavns vedkommende i lov af 27. maj 1908 om byen Thorshavns kommunale styrelse samt spredte bestemmelser i loven fra 1854, bekendtgørelsen fra 1910 og anordningen fra 1912. På lærerlønningområdet gælder nu lov nr. 210 af 18. maj 1960, og i henhold til lov nr. 140 af 31. marts 1960 er der ved at blive indført skolelægeordning på Færøerne.

Skolevæsenet hører til de områder, for hvilke det i lov nr. 137 af 23. marts 1948 om Færøernes hjemmestyre er fastsat, at det afgøres ved nærmere forhandling, om og i hvilket omfang de kan henføres til færøske særanliggender, men nogen overførelse af det færøske skolevæsen som helhed til særanliggenderne har ikke fundet sted.

Efter at der ved lov nr. 163 af 7. juni 1958 var blevet gennemført en revision af den henede gældende folkeskolelov, besluttede Færøernes skoledirektion at ned sætte en kommission med den opgave at udarbejde forslag til en ny skoleordning for Færøerne. Kommissionen fandt det nødvendigt at foreslå en gennemgribende revision af hele den færøske skolelovgivning ikke blot med hensyn til skolens ordning, men også med hensyn til reglerne om dens styrelse og tilsyn. I februar 1960 afgav kommissionen betænkning med udkast til forslag til lov om folkeskolen på Færøerne, og forslaget blev videregivet til det færøske

landsstyre, der forelagde det for Færøernes lagting, der med nogle mindre rettelser og enkelte ændringer i april 1961 vedtog forslaget med 17 stemmer mod 0. Gennem rigsombudsmanden blev forslaget derefter sendt til undervisningsministeriet og fremsættes nu som lovforslag her, efter at der er foretaget nogle rettelser af formel eller teknisk art, men i øvrigt i den skikkelse, hvori det er vedtaget af lagtinget.

Det foreliggende lovforslag omfatter 11 afsnit, hvoraf de første 6 svarer til den her i landet gældende folkeskolelov og de sidste 5 til skoletilsynsloven.

Efter lovforslagets afsnit I-VI vil folkeskolen på Færøerne komme til at omfatte dels en 7- eller 8-årig hovedskole, der kan videreføres med en 9. klasse, dels en 3-årig realafdeling. Det er den samme ordning, som er ved at blive gennemført her i landet i henhold til de i 1958 fastsatte ændringer af folkeskoleloven af 1937. Den 7-årige skole svarer til den nuværende, og overbygningen med 8. og eventuelt 9. klasse samt 3-årig realafdeling vil falde godt i tråd med den udvikling, som har fundet sted inden for folkeskolen på Færøerne i de sidste år. Der har i en årrække været eksamensmellemskole og 1-årig realklasse ved Færøernes mellem- og realskole i Thorshavn, en skole, der har haft sin egen status uden for den egentlige folkeskole på Færøerne, og ved skolen i Klaksvig, medens der ved skolerne i Tverå og Våg fra 5. klasse har været adgang til en 4-årig realafdeling med dimission til almindelig forberedelseseksamen. Men ved de bygdeskoler, hvor der i de sidste år er blevet oprettet eksamensafdeling, er denne blevet etableret som et 3-årigt kursus til almindelig forberedelseseksamen i tilslutning til 7. klasse med forberedende undervisning i engelsk i 6. skoleår og i engelsk, tysk og matematik i 7. skoleår efter den ordning, som for landkommunernes vedkommende henede var forløber for den 3-årige realafdeling. Der er også ved enkelte skoler oprettet frivillige 8. klasser.

Med hensyn til de nærmere detaljer vedrørende den foreslåede skoleordning tillader jeg mig at henvise til de enkelte bestemmelser i lovforslaget og bemærkningerne dertil. Sammenfattende kan det siges, at de foreslåede bestemmelser stort set svarer til

[Undervisningsministeren.]

de hernede gældende med visse forenklinger og afvigelser, der er begrundet i særlige forhold på Færøerne. Jeg vil dog gerne kort nævne enkelte hovedpunkter for allerede her ved fremsættelsen at pege på nogle af de forbedringer, som gennemførelsen af lovforslaget umiddelbart vil betyde eller vil give mulighed for at få indført efterhånden. Børnenes timetal gennem de 7 undervisningspligtige år, som endnu ligger lavt ved de mange små bygdeskoler, skal, så snart det efter lokale forhold er muligt, bringes op på det ved skolerne her i landet gældende minimum på 6 480 timer. Der skal i almindelighed indføres undervisning i engelsk fra 6. skoleår og tilbydes undervisning i tysk og matematik fra 7. skoleår. Fra 7. skoleår skal undervisningen i fag, hvor det naturligt kan ske, afpasses under hensyntagen til børnenes fremtidige virksomhed i det praktiske liv og deres fortsatte uddannelse. Der skal så vidt muligt indrettes særundervisning — nu også kaldet specialundervisning — for børn, der på grund af talevanskeligheder, svagt syn, svag hørelse, små evner eller læsevanskeligheder ikke med tilstrækkeligt udbytte kan følge den almindelige undervisning. Der foreslås pålagt kommuner, der ikke selv har 8. hovedskoleklasse, 9. klasse eller realafdeling, pligt til at betale undervisning og læremidler for børn fra sådanne kommuner, der søger de pågældende klasser i andre kommuners skoler. Der foreslås indført en bestemmelse om adgang til centralisering, altså etablering af skoler eller dele af skoler, der er fælles for flere skoledistrikter, eller gennem skoleforbund for flere kommuner. Realeksamen vil efter de foreslåede bestemmelser trods mindre afvigelser være af samme valør som en realeksamen efter de her i landet gældende bestemmelser, og der vil blive mulighed for at indrette en særlig teknisk linje i 3. realklasse. Der foreslås indført regler, svarende til de her i landet gældende, om befordringsordninger for børn, hvis skolevej er uforholdsmæssig lang eller besværlig, og for hjemmeundervisning af svagelige børn, og der foreslås fastsat regler, hvorefter skolernes sanitære forhold inden en nærmere fastsat frist skal bringes i en sundhedsmæssigt tilfredsstillende stand. Jeg vil i denne forbindelse gerne

indskyde, at der i de senere år ikke blot er blevet gennemført et ret betydeligt byggeri af nye skoler og udvidelser af bestående skoler på Færøerne, men at der også, netop ud fra sanitære hensyn, er blevet gennemført mange betydningsfulde mindre forbedringer. Om tilskud til skolebyggeri gælder der andre regler for Færøerne end hernede, idet den gældende ordning, der ikke foreslås ændret, hviler på en bestemmelse i loven om lønninger til lærere i folkeskolen på Færøerne, hvorefter der bestemmes på finansloven, om og i hvilket omfang der af staten kan ydes tilskud til opførelse af nye eller udvidelse af ældre skolebygninger på Færøerne. I henhold hertil har det nu i en lang årrække været fast praksis, at statskassen i hvert enkelt tilfælde bevilger vedkommende kommune et tilskud, der dækker 20 pct. af udgifterne under forudsætning af, at landskassen bevilger et tilskud af samme størrelse, og at byggeplanen kan godkendes.

De i lovforslagets afsnit VII-XI foreslåede bestemmelser om folkeskolens styrelse og tilsyn omfatter som nævnt samme område som den hernede gældende skoletilsynslov, lov af 10. april 1949. Også her er der afvigelser under hensyn til særlige forhold på Færøerne, men de foreslåede bestemmelser vil i de fleste henseender ikke medføre afgørende ændringer i forhold til de hidtil på Færøerne gældende. Den øverste ledelse og det øverste tilsyn vil fortsat ligge hos Færøernes skoledirektion, der, set i forhold til undervisningsministeriet, har noget videregående beføjelser end amtskoledirektionerne hernede, og den lokale styrelse vil ligge hos kommunalbestyrelserne (forstanderskaberne) og skolekommissionerne. Skolenavn er der ikke på Færøerne, og der er heller ikke stillet forslag om, at de indføres. Som noget nyt foreslås der tilvejebragt hjemmel for ansættelse af en skoledirektør, der skal være skoledirektionens forretningsfører, og til hvem skoledirektionen kan overdrage dele af sin myndighed. Jeg tillader mig herom at henvise til den i bemærkningerne til lovforslaget optagne udførlige begrundelse for forslaget. Den ved lov nr. 282 af 23. november 1955 oprettede stilling som landskonsulent påregnes opretholdt med de hidtil til stillingen henlagte arbejdsopgaver, i første række som pædagogisk rådgiver for skoledirek-

[Undervisningsministeren.]

tionen og skolerne og som udøver af skoledirektionens pædagogiske tilsyn med skolevæsenet. Der foreslås endvidere optaget en bestemmelse, hvorefter der kan ansættes en konsulent for særundervisningen. Dette er også taget i betragtning ved udformningen af loven af 18. maj 1960 om lønninger til lærere ved folkeskolen på Færøerne. Blandt de i øvrigt foreslåede nye bestemmelser skal jeg nævne forslaget om oprettelse af lærerråd og fælleslærerråd og forslaget om indførelse af en bestemmelse, der svarer til § 42 i skoletilsynsloven om adgang til efter prøvelse i et 3 mands udvalg at afskedige en lærer, der er kommet i stærkt misforhold til sin stilling som lærer. Endelig skal jeg nævne forslaget om ophævelse af Færøernes mellem- og realskoles særlige status, så skolen indgår i folkeskolen på Færøerne som realafdeling ved Thorshavn kommuneskole.

Som allerede nævnt er det foreliggende lovforslag vedtaget af Færøernes lagting med 17 stemmer mod 0. I kommissionen, der udarbejdede udkastet til lovforslag, og som omfatter repræsentanter både for landstytret og lagtinget og for Færøernes skoledirektion, de færøske skoler og Færøernes lærerforening samt en repræsentant for undervisningsministeriet, stod 11 af kommissionens 12 medlemmer bag forslaget, idet enkelte af medlemmerne dog tilkendegav særopfattelser vedrørende enkelte af de af flertallet foreslåede bestemmelser, medens ét af medlemmerne ikke kunne tiltræde forslaget, men afgav en mindretalsudtalelse i form af et udkast til lov om barneskolen på Færøerne. Der er således både fra myndighedernes og skolernes repræsentanters side på Færøerne bred tilslutning til lovforslaget, og på denne baggrund har der for mig ikke været tvivl om, at jeg måtte søge forslaget ophøjet til lov. Jeg synes, det må hilses med glæde, at man fra færøsk side på så bred en basis er gået ind for den foreslåede nyordning, og jeg finder, at gennemførelsen af denne vil være af stor betydning for børnene og ungdommen på Færøerne i de kommende år, og at det uden er af værdi at få samlet ajourførte bestemmelser om den færøske folkeskoles ordning, styrelse og tilsyn i en enkelt lov.

Jeg tillader mig at anbefale lovforslaget til velvillig behandling i det høje ting.

Ministeren for kulturelle anliggender (Bomholt): Jeg skal tillade mig for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om ændring af lov om oprettelse af Statens kunsthjælp og Eckersberg-Thorvaldsenfondet.*

Ifølge § 4, stk. 2, i lov nr. 133 af 25. maj 1956, hvorved disse to fonde blev oprettet, skulle loven optages til revision senest i folketingsåret 1960-61. Baggrunden for denne revisionsbestemmelse var, at det ved lovens gennemførelse stod klart, at der var tale om sådanne nyskabelser inden for dansk kulturliv, at virkningerne og finansieringsbehovet først kunne opgøres efter en flerårig forsøgsperiode. Da der til det i lovbestemmelsen forudsatte tidspunkt ikke var tilvejebragt tilstrækkelig klarhed over fondenes fremtidige behov, måtte den daværende undervisningsminister imidlertid forelægge folketinget et forslag om udskydelse af lovens revision til folketingsåret 1961-62, hvilket forslag blev vedtaget af folketinget som lov nr. 110 af 26. april 1961.

Under behandlingen i tinget af dette sidste lovforslag stillede undervisningsministeren i udsigt, at forslaget til en revision af loven ville blive fremsat i begyndelsen af indeværende folketingsår, så der kunne blive tid til en grundig overvejelse og behandling af sagen. Det høje ting vil dog sikkert forstå, at den i efteråret stedfundne deling af undervisningsministeriet og oprettelse af ministeriet for kulturelle anliggender, hvortil det heromhandlede sagsområde er overgået, har kunnet medføre en forsinkelse af lovforslagets fremsættelse. Det er imidlertid mit håb, at der ved lovforslagets fremsættelse nu alligevel skønnes at være rimelig tid til den grundige overvejelse og behandling, som dette for vort kulturliv så betydningsfulde forslag gør krav på.

Ved loven af 1956 blev der givet en årlig rådighedssum til Statens kunsthjælp på 700 000 kr. til anvendelse til billedkunsterisk medvirken ved udformning og udsmykning af statens bygninger og anlæg. Indtil en tredjedel af dette beløb kunne anvendes som tilskud til kommunale bygninger eller andre for offentligheden eller for videre